تا جوگرافیای وڵاتەکەت نەزانی، لە ئازاری پارچە پارچەکردنی کوردستان ناگەیت

عەبدوڵڵا غەفوور
(باقرتە)

لە پرۆگرامی خوێندنی قوتابیان و خوێندکارانی بەشی جوگرافیا، لە کۆلێژی ئاداب، لە زانکۆی سەلاحەددین، لە ڕۆژی ئەوڕۆدا، دوو بابەت بە ناوەکانی: جوگرافیای هەرێمی کوردستانی عێراق و جوگرافیای عێراق دەخوێنرێ. ئەگەر دیقەتی خۆمانی بدەینێ، بۆمان دەردەکەوێ کە هەردوو بابەت باسی وڵاتێک دەکەن بە ناوی عێراق، کەوابێ قوتابی تەنیا و تەنیا فێری جوگرافیای پارچەیەک لە چوار پارچەی کوردستان دەکرێ، کە دەبوایە ئەوە وا نەبوایە و بەو شێوەیە: جوگرافیای کوردستان و جوگرافیای عێراق بوایە.

ئەو کاتەی (ساڵی ٢٠٠٥) کە لە بەشی جوگرافیا دامەزرام، وابوو، سەرۆکی ئەو کاتی بەش گوتی «تۆمان وەرگرت بۆ ئەوەی جوگرافیای کوردستانمان بۆ بڵێیتەوە». لە وەڵامدا پێم گوت «منیش بۆ ئەوە هاتوومەتەوە»، تا خانەنشین نەکرابووم، ئەو کارە وابوو، بەڵام سەیر لە چیدابوو، ساڵێک بابەتی جوگرافیای کوردستان درا بە مامۆستایەکی دیکە کە هیچ پێوەندی بە بابەتەکەوە نەبوو، وانەکانی لەسەر کتێبەکەی من «جوگرافیای کوردستان» ئامادە دەکرد، لە قسەکانی بەدەردەکەوت ناچارە وا بکات، دەنا ئەو کارە بەو ناکرێ. ئەو دەیگوت «چۆن وێرای ئەو کتێبە بنووسی، من کە دەستی دەدەمێ لە ترسان سەرتاپای لەشم دەلەرزێ». ڕاستی دەکرد، جوگرافیای کوردستان نە کەسی دیکە پێی دەنووسرێ و نە کەسیش بە گیانێکی کوردستانیانە بۆی دەگوترێتەوە.

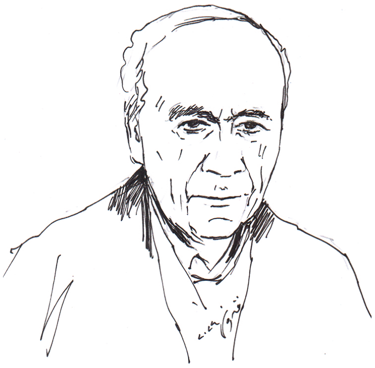

ساڵی ئایندە بابەتەکەم هەتاکوو خانەنشین بوونم، بە خۆم دەمگوتەوە. مخابن سەد مخابن، دوای خانەنشین بوونم، بابەتەکە لە پرۆگرامی خوێندن نەما. لە وەڵامی پرسیارێکی مندا «بۆ جوگرافیای کوردستان»تان لابرد؟ «جوگرافیای هەرێمی کوردستانمان هەیە، لە بەشەکانی دیکەش گەڕێ، کەسیش بۆی ناگوترێتەوە». لە قسەی ئاخر ڕاستگۆ بووە.

کوردستانییەکان بە گشتی، نەک هەر جوگرافیای وڵاتەکەیان، بەڵکوو هی ئەو بەشەی کە تێیدا دەژین، شتێکی ئەوتۆی لێ نازانن، ئەوە جێگەی دڵگرانییەکی زۆر گەورەیە، هەتاکوو جوگرافیای وڵاتەکەت نەزانی، لە ئازاری پارچە پارچەکردنی کوردستان ناگەیت.